**Yuldasheva Matluba Munavarovna (Qo‘qon davlat universiteti “Falsafa va dinshunoslik” kafedrasi dotsenti, falsafa fanlari nomzod; e-mail: matlubayuldasheva1974@gmail.com)**

## MAFKURANING ASOSIY MEZONI VA UNING ILMIY OBYEKTIVLIGI

***Annotatsiya.*** *Maqolada milliy xavfsizlik konsepsiyasi uning mafkuraviy jihati nuqtayi nazaridan tahlil qilinadi. Mafkura o‘zbek jamiyatini texnologik va ijtimoiy-madaniy yangilashning strategik resursiga tenglashtiriladi; jamiyatning o‘z-o‘zini anglash shakli, jamiyatning o‘z mavjudligi subyekti sifatida irodasini shakllantirish va takror ishlab chiqarish orqali o‘zini saqlab qolishiga e’tibor qaratilgan.*

***Kalit so‘zlar:*** *globallashuv, mafkura, milliy xarakter, madaniy konstantalar, mentalitet, ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish muammolari, umuminsoniy qadriyatlar, sivilizatsiya.*

**Юлдашева Матлуба Мунаваровна (кандидат философских наук, доцент кафедры “Философии и религиоведения” Кокандского государственного университета; e-mail: matlubayuldasheva1974@gmail.com)**

## ГЛАВНЫЙ КРИТЕРИЙ ИДЕОЛОГИИ И ЕЕ НАУЧНАЯ ОБЪЕКТИВНОСТЬ

***Аннотация****. В статье анализируется концепт национальной безопасности в контексте его идеологического измерения. Идеология приравнивается стратегическому ресурсу технологического и социокультурного обновления узбекское общество; представлена формой самореализации общества, основой формирования воли общества как субъекта к своему собственному бытию и сохранению себя через воспроизводство.*

***Ключевые слова:*** *глобализация, идеология, национальный характер, константы культуры, ментальность, проблемы социально-экономического развития, общечеловеческих ценностей, цивилизация.*

**Yuldasheva Matluba Munavarovna (Department of national ideology and law, basics Professor Kokand State universitet; e-mail: matlubayuldasheva1974@gmail.com)**

## THE MAIN CRITERION OF IDEOLOGY AND ITS SCIENTIFIC OBJECTIVITY

***Annotation.*** *This article analyzes the concept of national security in the context of its ideological dimension. Ideology is equated to a strategic resource for the technological and sociocultural renewal of Uzbek society; is represented by a form of self-realization of society, the basis for the formation of the will of society as a subject to its own existence and preservation of itself through reproduction.*

***Key words:*** *globalization, ideology, national character, cultural constants, mentality, problems of socio-economic development, universal human values, civilization.*

**Kirish.** O‘zbekistonda milliy g‘oyani jamiyatning uzoq muddatli maqsad va vazifalarini belgilab beruvchi strategik yo‘nalish sifatida qarash mumkin. Bu o‘zbek xalqining missiyasi, tarixiy taqdiri, madaniy xususiyatlari haqidagi g‘oyalarni o‘zida mujassam etgan tushunchadir. Milliy g‘oyaning ahamiyati uning jamiyatni umumiy qadriyatlar va ideallar atrofida birlashtirishga hissa qo‘shadigan safarbar etuvchi omil sifatidagi rolidadir. O‘zbek sharoitida milliy g‘oya, ayniqsa, mustaqillikni mustahkamlash, madaniy o‘ziga xoslik va ma’naviy merosni mustahkamlash bilan bog‘liq. O‘zbekiston milliy g‘oyasi zamirida yotgan g‘oyalar tinchlik, millatlararo totuvlik, an’analarga hurmat va madaniy qadriyatlarni muhofaza qilishda davlatning o‘rni muhimligini ta’kidlaydi. Milliy mafkura odamlarni siyosiy qarashlari, dunyoqarashi, ijtimoiy mavqeyiga qarab farqlamaydi. Bu nafaqat etnik-milliy xususiyatlar, balki vatan oldidagi qarzdorlik omiliga ham asoslanadi. Milliy mafkuraning yana bir xarakterli jihati shundaki, unda O‘zbekiston davlati dunyo o‘zbeklarining siyosiy asosi ekanligi haqidagi g‘oyani targ‘ib qiladi. Mafkuraning mohiyatiga kirib boradigan va uning determinizmini turli hodisalar (mafkuraning ijtimoiy shartlanishi, g‘oyalarning paydo bo‘lishiga psixologik va aksiologik yondashuvlar) bilan asoslaydigan yondashuvlar bilan bir qatorda, siyosatshunoslikda tadqiqotchilarning baholovchi yondashuvini ham ajratib ko‘rsatish mumkin. U mafkuraga tashqi tomondan, shakllangan hodisa sifatida qarashga, unga shaxsning haqiqati, axloqi, erkinligi va fazilatlari bilan qiyoslab baho berishga chaqiriladi. Shubhasiz, mafkuraning bunday talqini subyektiv va noxolis bo‘ladi. Mafkuraning baholovchi konsepsiyasining o‘ziga xos zaifligi ham shu yerda. Mafkuraning ijtimoiy ildizlari va oqibatlarini o‘rganishda ojiz bo‘lib qoladi. “Mafkura insoniyat ongli tarixining deyarli barcha davrlarida hokimiyat qo‘lida kuchli qurol bo‘lib kelgan. Albatta, mafkuralarning mazmuni turli yo‘nalishlarga ega, ammo ular o‘xshash muammolarni hal qiladi. Bular odamlarni yagona bir butunlikka safarbar qilish va ularni, keyinchalik, integratsiya asosining tashuvchisi bo‘lgan hokimiyatdagilar atrofida birlashtirish vazifalaridir. Bular, shuningdek, atrofdagi voqelik hodisalarini sodda va aniq tushuntirish vazifalaridir” [1;173–176-b.].

**Mavzuga oid adabiyotlar tahlili (Literature review).** Siyosatshunoslik rivojlanishida mafkuraga ma'lum darajada yondashuvni amalga oshirgan nazariyalar bir necha bor paydo bo'ldi. Gap shundaki, baholovchi yondashuv mafkurani funksional nuqtai nazardan ko'rib chiqish, mafkuralarning ijtimoiy-siyosiy jarayonlardagi ahamiyatini to'liqroq ifodalash imkonini beradi. Ana shunday yondashuvlardan biri "ideologizatsiya" tushunchasi edi. U 60-yillarning boshlarida ilgari surilganlarga asoslanadi. XX asr amerikalik sotsiolog va siyosatshunos Daniyel Bell va boshqa taniqli tadqiqotchilar "post-industrial jamiyat" g'oyasini ilgari surdilar. 1973-yilda nashr etilgan "Kelajak postindustrial jamiyat" kitobida. Nyu-Yorkda Daniyel Bell bu g'oyani ishlab chiqishga va uni nazariya sifatida taqdim etishga harakat qilgan. Aslida, texnologik determinizm nuqtayi nazaridan u ijtimoiy-madaniy voqelikni tushuntirishga va ijtimoiy-tarixiy jarayonni tushunishga yondashadi [2;303-b.]. Jamiyat taraqqiyotining postindustrial bosqichining siyosiy sohadagi asosiy xususiyati, Daniyel Bellning fikricha, boshqaruvning mulkchilikdan ajralishi, pluralistik demokratiya va "meritokratiya"dir [3;783-b.].

50-yillarning oxiri – XX asrning 60-yillari boshidan boshlab jamiyatlarning ijtimoiy tuzilishini "eroziya" qilish va sinfiy nizolarni huquqiy mexanizmlar yordamida hal qilish uchun katta imkoniyatlar ochgan ilmiy-texnikaviy inqilob sharoitlari bilan chambarchas bog'liq. G'arb siyosatshunosligining taniqli vakillari mafkura asri o'tmishda qoldi, degan ishonch bor edi. Amerikalik sotsiolog Edvard Albert Shilz birinchi bo'lib «mafkuralarning tugashi» haqidagi shiorni ilgari surdi [4;1–2-b.]. "Deideologizatsiya" konsepsiyasining mualliflari Edvard Albert Shilz bilan birga S.M.Lipset AQSHda, R.Aron va J.Furastiyer Fransiyada mashhur bo'lgan.

Mafkuraning asosiy mezoni uning ilmiy obyektivlikdan chetga chiqishi deb hisoblangan. Shunday ekan, mafkura sotsiologiya va boshqa fanlarga kirib borar ekan, na obyektiv ijtimoiy nazariya, na obyektiv tabiiy fan bo'lishi mumkin. Bundan mafkuralarning hukmronligiga chek qo'yish kerak degan xulosa kelib chiqdi. Shu munosabat bilan, "Ideologizatsiya" tushunchasi paydo bo'ldi. S.M.Lipset, XX asrning o'rtalariga kelib, zamonaviy sanoat jamiyati o'z muammolarini mafkuraviy dogmalardan tashqarida hal qila oladi. E.Shills bunday jamiyatda zarur bo'lgan sof, qadrsiz ijtimoiy fanni asoslashga harakat qildi [5;6–63-b.]. "Deideologizatsiya"ning ikkita manzili bor edi: ilmiy-texnikaviy ziyolilar va "Iste'molchi shaxs" turini o'zida mujassam etgan oddiy aholi. Ilmiy-texnik ziyolilar uchun yangi kontekstning pozitivistik qarashlari. Mazkur fikrlar – aniq bilim ideali bo'lib, unga tayangan holda texnokratlar jamiyati o'zini "an'anaviylar"– chap va o'ng mafkuraviy qanotlarning ma'naviy va mafkuraviy tsenzurasidan himoya qildi. "Mafkuradan chiqarish" tarafdorlarining shiori tezis edi: mafkuraviy "chap"lar ijtimoiy inqilob orqali erishmoqchi bo'lgan hamma narsaga ilmiy-texnikaviy inqilob orqali ancha samarali erishiladi. Shu bilan birga, G'arbiy Yevropada yangi konsepsiyaning o'rnatilishi bilan nafaqat urush va sinfiy qarama-qarshiliklardan azob chekayotgan jamiyatlarning ijtimoiy-siyosiy barqarorlashuvi, balki ongni modernizatsiya qilish an'anaviy utopiklik va irratsionalizmni yengish umidlari ham bog'liq edi.

**Tadqiqot metodologiyasi (Research methodology).** "Deideologizatsiya" tushunchasining paydo bo'lishi ratsionalistik ongning irratsional mafkuralarga qarshi qo'zg'oloni bo'ldi. Biroq, tanganing boshqa tomoni ham bor. Xuddi shu konsepsiyaga ko'ra, mafkuralar ilm-fan taraqqiyoti davrida ham jamiyatni "ma'qullash"ga qodir. Mafkuralar ongning illyuziya shakli bo'lsa ham, jamiyatni harakatga keltirish, real siyosiy jarayonni yo'naltirish va ayni paytda real ijtimoiy munosabatlarni aks ettirishga qodir. Shunday qilib, "deideologizatsiya" tushunchasining o'zi mafkuraning faqat yolg'on ong sifatida talqin qilinishini shubha ostiga qo'yadi. Yoki bu ong noto'g'ri, keyin esa "deideologizatsiya" nazariyasi tarafdorlari ta'kidlagan mafkuralarning qulashi muqarrar yoki mafkura bir qator ijobiy elementlarni o'z zimmasiga olishga qodir bo'lgan murakkab hodisadir.

"Deideologizatsiya" tushunchasini, albatta, bir mafkurani boshqasiga almashtirishga urinish deyish mumkin. Shunisi e'tiborga loyiqki, hatto birinchi marta "mafkura tugashi"ni e'lon qilganlar ham, keyinchalik, o'z bashoratlaridan voz kechishga majbur bo'lishdi. Shunday qilib, faqat iqtisodiy inqirozlar va eski tizimlarning "normativ og'ishlari"ga javob. Amerikalik siyosatshunoslar Gen L.Koyen va E.Aratoning fikriga ko'ra, bu harakatlar "aniq maqsadlarga ega edi, umumiy qadriyatlar va manfaatlar aniq ifodalangan va oqilona belgilangan strategiyalarga ega edi", ya'ni, ular chuqur mafkuraviy siyosiy platformaga ega bo'lganlar [6;782-b.]. Jahon siyosiy jarayonidagi bunday hodisalarga munosabat sifatida mafkuraning ijtimoiy taraqqiyotdagi o'rni va ahamiyatini yuksaltiruvchi "qayta mafkuralashtirish" tushunchasining paydo bo'lishini ko'rib chiqish mumkin.

Frankfurt maktabi XX asrning hodisasi, uning qarama-qarshiliklariga munosabatdir. Oqimning eng yuqori gullashi, uning asosiy qarashlarini shakllantirish 30–60-yillarga to'g'ri keladi, ya'ni, sanoat kapitalizmining "Fordist-Teyloristik" yoki "Fordist-Keynschi" bosqichi g'alaba qozongan davrga to'g'ri keladi.

Shuningdek, Frankfurt maktabi vakillari atrofdagi va hukmron bo‘lgan madaniy muhit tomonidan shaxsni bostirishga e’tibor berishadi. J.Habermas “Texnologiya va fan mafkura sifatida” asarida mafkuraning ikki shakli – o‘tgan davrlarga xos bo‘lgan siyosiy mafkura va sanoat jamiyati sharoitida vujudga kelgan zamonaviy “mafkura” – texnokratik ongni farqlashni taklif qildi. U avvalgi shaklga xos bo‘lgan "soxta ong"ning ba’zi elementlaridan xoli. G.Marcus mafkuraning yangi shakllari sifatida ilm-fan va texnologiya g‘oyasini ham o‘rtoqlashdi ("texnik sabab" tushunchasining o‘zi yangi mafkuraga aylanayotgan bo‘lishi mumkin) [7; 206-b.]. Texnika «repressiv boshqaruv» va ijtimoiy nazorat elementiga aylandi va shu tariqa siyosiy-mafkuraviy jihat kasb etdi.

**Tahlil va natijalar (Analysis and results).** Frankfurtliklar rasmiy ratsionallik va substantiv ratsionallik yoki fikrlash o‘rtasidagi farqni o‘rganadilar. Rasmiy ratsionallik "texnokratik tafakkur" bilan bog‘liq bo‘lib, uning maqsadi odamlarni ozod qilishdan uzoqdir. Uning vazifasi hokimiyatdagilar nuqtai nazaridan muhim bo‘lgan har qanday maqsadlarga erishish uchun eng samarali vositalarni topishdir. “Texnokratik tafakkur”ga aql qarshi turadi, u umuminsoniy qadriyatlar cho‘qqisidan vositalarni: adolat, tinchlik, baxt va boshqalarni baholashni o‘z ichiga oladi. «Tanqidiy maktab» nuqtayi nazaridan, aytaylik, natsizm aql bilan halokatli kurashda rasmiy ratsionallikning namunasidir: «Osvensim oqilona, ammo aql bovar qilmaydigan soha edi».

Zamonaviy texnologiya rasmiy ratsionallikning namunasidir. Aynan texnologiya, G.Markuzning fikricha, zamonaviy jamiyatni totalitarizm boshi berk ko‘chaga olib kirdi [8;312-b.]. T.Adorno, J.Habermas va boshqalar XIX asr burjua jamiyati va so‘nggi kapitalistik jamiyatda mafkuraning shakli va rolini ajratib ko‘rsatdilar. XIX asrda mafkura, birinchi navbatda, siyosiy nazariya edi. Endi mafkura boshqa ko‘rinishda namoyon bo‘ladi [9;310-b, 420-b.]. U nazariya bo‘lishni to‘xtatdi va tobora tashviqot bilan qo‘shilib, “omma odami” didini shakllantirmoqda. Frankfurt maktabining boshqa vakili M.Jeyning so‘zlariga ko‘ra, bu allaqachon "ma’muriy ...tartibga solingan (yo‘naltirilgan), ikkinchi darajali, soxta va haqiqiy emas. Mafkura shu ma’noda siyosiy muloqotni amalga oshirishga imkon beruvchi “til” vazifasini bajaradi. Ijtimoiy psixologiya darajasida bu siyosiy xulq-atvorning muayyan namunalari asosida shaxslarning integratsiyalashuviga olib keladi. Ritorika darajasida tasavvurni o‘ziga jalb qila oladigan va jamoaviy harakatga olib keladigan soddalashtirilgan uslublar va belgilarni shakllantirishdir. 1964-yilda Mafkura va norozilik to‘plami D.Apter muharrirligi ostida nashr etilgan bo‘lib, unda mualliflar (K.Girtz, F.Converse) ushbu "eskirgan" atamaning yangi o‘qishlarini taklif qilishgan [10;342-b.]. Taxminan, bir vaqtning o‘zida R.Leynning mafkurani ommaviy e’tiqodlar darajasida o‘rganishga bag‘ishlangan asarlari yorug‘lik ko‘rdi. Klifford Girsning fikricha, an’anaviy jamiyatlarda (bu yerda, shubhasiz, noto‘g‘ri qarashlar kuchi katta) mafkuraning marjinal roli zamonaviy jamiyatda nihoyatda ortib bormoqda. “Mafkura, deydi u, avtonom siyosatning mavjudligini imkon yaratadi, chunki u bizga bu siyosatni idrok etishimiz mumkin bo‘lgan nufuzli tushunchalar va mazmunli, ishonchli tasvirlarni beradi” [11;557-b.]. Mafkurani ana shunday tushunish uni o‘rganishga yangicha yondashuvlarni yuzaga keltirdi. Xuddi shu yo‘nalishda germenevtika va tilshunoslik sohasidagi ishlar qo‘shimcha turtki bo‘ldi.

Umuman olganda, mafkuraga bunday yondashuvlar tilshunoslik va nutq tahlili sohasida faoliyat yuritayotgan ko‘plab tadqiqotchilarga xosdir. Masalan, G.Kressning fikricha, til nazariyasi, uning ijtimoiy vazifalari haqida so‘z yuritadi, «o‘z e’tiborini tilning u qo‘llanilayotgan moddiy sharoitlar bilan aloqasi muammosiga juda ongli ravishda qaratishga majbur. Aynan shu yerda “mafkura” bilim shakllari va ularning sinfiy tuzilma, sinfiy qarama-qarshiliklar va sinfiy manfaatlar, ishlab chiqarish usuli va iqtisodiy tuzilish bilan aloqasi muammosini qamrab oluvchi tushuncha sifatida muhim kategoriyaga aylanadi [12;288-b.].

**Xulosa va takliflar.** Umuman olganda, XX asrning ikkinchi yarmi, ehtimol, mafkura fenomenini ko‘p qirrali o‘rganishning eng notinch bosqichi bo‘ldi. Mafkura ta’riflarining noaniqligiga qaramay, bitta bayonotda alternativa yo‘q: mafkuralar voqelikni aks ettirishning ijtimoiy jihatdan aniqlangan usullari bo‘lib, ular, o‘z navbatida, siyosiy amaliyotga ta’sir qiladi va yo‘naltiradi. Shunday qilib, mafkura tushunchasiga ta’rif berishda yuqoridagi yondashuvlarni tahlil qilish ba’zi xulosalar chiqarish imkonini beradi. Birinchidan, ko‘pgina tushunchalar mafkuraning "umuman" yoki "sobiq shaklda" mavjudligini inkor etishga yoki ularni faqat tarixning inqirozli davrlari bilan bog‘lashga harakat qilishlariga qaramay, ular, ko‘pincha, o‘zlarining asosiy postulatlariga zid keladilar. Ikkinchidan, bu tushunchalarda ijtimoiy yo‘nalish aniq ko‘rsatilgan; o‘ziga xos ijtimoiy va guruh manfaatlari, ko‘pincha, o‘z-o‘zidan mafkura funksiyalarini o‘z zimmasi-ga oladigan “bu alohida nazariya”ning paydo bo‘lishi zarurligini taqozo etadi.

Mafkuraning mavjudligining ijtimoiy asoslari vaqt o‘tishi bilan o‘zgarib turishi, lekin ular hech qachon yo‘qolmasligi aniq. Shu bois «ongning mafkuraviy uslubini» yengish, «ularni oziqlantiradigan ijtimo-

iy sharoitlar bartaraf etilgan» davrda «ijtimoiy amaliyotni deideologizatsiya» haqidagi hukmlarni asosli deb bo‘lmaydi. Jamiyatning paydo bo‘lishi bilan paydo bo‘lgan mafkura jamiyatning o‘zi kabi doimo mavjud.

**Foydalangan adabiyotlar ro‘yxati:**

(1). Хомяков С.В. Методы формирования национальных идеологий. Власть. 2017, том 25, № 1, с 173–176.

(2). Белл Даниел. Эпоха разобщенности: размышления о мире XXI века. Даниел Белл, Владислав Иноземцев. Москва, Свободная мысль. Центр исслед. постиндустриального о-ва, 2007, 303 с.

(3). Белл Даниел. Грядущее постиндустриальное общество: опыт социального прогнозирования. Москва, “Academia”, 2004 (ОАО Можайский полигр. комб.), 783 с.

(4). Парсонс Т., Бейлз Р. ruen, Шилз Э. Рабочие тетради по теории действия. Working Papers in the Theory of Action (1953). Личность. Культура. Общество. 2004. Вып. 1–2; 2005. Вып. 2–3; 2007, вып. 1–4; 2008, вып. 1–2.

(5). Zubrzycki Jerzy (January-February 1996). Edward Shils-a personal memoir. Quadrant. 40 (1–2), p. 61–63.

(6). Коэн Джин Л. Гражданское общество и политическая теория. Джин Л.Коэн, Эндрю Арато; Пер. с англ. [Мюрбег И.И. и др.]. Москва, “Весь мир”, 2003, 782 с.

(7). Маркузе Г. Молодежный бунт. Источник свободы или новое варварство? [перевод]. Герберт Маркузе, Рауль Ванейгем. Москва, “Родина”, 2023, 206 с.

(8). Маркузе Г. Эрос и цивилизация. Герберт Маркузе [Пер. с англ. А.А.Юдина]. Москва, АСТ: Ермак, 2003, 312 с.

(9). Хоркхаймер М., Адорно Т. Диалектика Просвещения: Философские фрагменты. М., “Медиум”, 1997, 310 с.; Хабермас Ю. Философский дискурс о модерне. Пер. с нем. М.М.Беляева и др. М., “Весь мир”, 2003, 420 с.

(10). Гирц К. Интерпретация культур: [пер. с англ.]. Клиффорд Гирц. Москва, РОССПЭН, 2004 (ГУП ИПК Ульян. Дом печати). 557 с.

(11). Thompson J.B. Ideology and modern culture. Grif. social theory in the era of mass communication. Cambridge: Oxford: Polity press, 1990, VIII, 362 p. In d:, p. 353–362.

(12). Kress G., Leeuwen T., van. Reading images: A grammar of visual design. L., Routledge, 2006, 288 p.

**Tangirberdiyeyev Sherzod Gapparovich (Guliston davlat universiteti “Ijtimoiy fanlar” kafedrasi o‘qituvchisi; sherzodgapparovich654@gmail.com)**

## ALI SAFIY MEROSIDA IJTIMOIY ADOLAT MUAMMOLARI

***Annotatsiya.*** *Ushbu maqolada Ali Safiy merosida ijtimoiy-siyosiy qarashlar, adolat tushunchasi tahlil qilinadi. Ali Safiyning ijodiyoti orqali jamiyatdagi tengsizlik, inson huquqlarining poymol etilishi kabi muammolarning ifodasi o‘rganiladi. Maqolada Ali Safiy asarlarida ijtimoiy adolatga intilishning turli ko‘rinishlari, shuningdek, uning zamonasi kontekstida ushbu muammolarga berilgan yechimlar va xulosalar atroflicha ko‘rib chiqiladi.*

***Kalit so‘zlar:*** *Ali Safiy, ijtimoiy-siyosiy qarashlar, adolat, ijtimoiy adolat, himoya, islom, shariat.*

**Тангирбердиеев Шерзод Гаппарович (преподаватель, кафедра социальных наук, Гулистанский государственный университет; Sherzodgapparovich654@gmail.com)**

## ВОПРОСЫ СОЦИАЛЬНОЙ СПРАВЕДЛИВОСТИ В НАСЛЕДИИ АЛИ САФИ

***Аннотация.*** *В данной статье анализируются социально-политические взгляды и концепция справедливости в наследии Али Сафи. Изучается выражение таких проблем, как неравенство в обществе и нарушение прав человека, в творчестве Али Сафи. В статье подробно рассматриваются различные проявления стремления к социальной справедливости в работах Али Сафи, а также решения и выводы, предложенные для этих проблем в контексте его времени.*

***Ключевые слова:*** *Али Сафи, социально-политические взгляды, справедливость, социальная справедливость, защита, ислам, шариат.*

**Tangirberdiyeyev Sherzod Gapparovich (Teacher, Department of Social Sciences, Gulistan State University; Sherzodgapparovich654@gmail.com)**

## SOCIAL JUSTICE ISSUES IN THE LEGACY OF ALI SAFI

***Annotation.*** *This article analyzes the socio-political views and the concept of justice in the legacy of Ali Safi. The expression of problems such as inequality in society and violation of human rights through Ali Safi's work is studied. The article examines in detail the various manifestations of the pursuit of social justice in Ali Safi's works, as well as the solutions and conclusions given to these problems in the context of his time.*